

Рівненський державний

гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів здобувачів
вищої освіти

№ 3
2021

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 3

Рівне, 2021

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. – Випуск 3. – Рівне: РДГУ, 2021. – 150 с.

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, професор, в.о.ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, професор, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т. І Рівненського державного гуманітарного університету

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 5 від 27 травня 2021 р.)*

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

УДК 1599:316.628–057 874

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ РОЗВИТКОМ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ПІДЛІТКІВ І ЇХ СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ В ГРУПІ

Романюк Вікторія, здобувач ОС «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія», 4 курс, РДГУ

Науковий керівник: Созонюк О. С., канд. психол. наук, доцент

Постановка проблеми. Розвиток емоційної сфери пронизує все психічне життя людини і як один із провідних чинників визначає суб'єктивну якість буття особистості, характеризуючи індивідуальні й соціальні процеси. Тому її порушення приносять дисбаланс в особистісний розвиток, особливо в підлітковому віці. Підлітковий вік часто характеризують як перехідний, критичний і переломний період в житті. Саме в такому віці спостерігається так званий «підлітковий комплекс» емоційності, який включає зміни настрою підлітків – часом від нестримних веселощів до смутку і навпаки, а також ряд інших полярних якостей, які проявляються поперемінно. Характеризуючи емоційну сферу підлітків, дослідники, перш за все, відзначають особливу напруженість почуттів. Л. І. Божович і її однодумці описали характерний для підлітків «афект неадекватності», який проявляється в бурхливій некерованій емоційній реакції [1, с. 46].

Підлітковий вік у плані соціалізації позначений суперечностями, основні з яких полягають у тому, що, з одного боку, підлітки відкриті для спілкування та відносин із соціумом, прагнуть одержати з нього різноманітну інформацію для побудови свого внутрішнього світу та здійснення поведінкових актів, а з іншого, – налаштованість на рольові експериментування, які доволі часто є неадекватними існуючим реаліям, що значно утруднюють цей процес. Розвиток соціальної компетентності підлітка безпосередньо пов'язаний з соціальним вихованням та процесом соціалізації, є тим провідним фактором, що дає змогу нівелювати негативні впливи інших факторів. Підлітковий вік є сенситивним у процесі становлення особистості й вибору життєвого шляху. У даному періоді підліток розвивається у соціумі, навчається у закладах освіти, визначаючи свої плани на майбутнє, відкриває нові можливості. Емоційна сфера набуває якісних змін, учні підліткового віку навчаються керувати своїми емоціями та емоційними станами [2, с. 137].

Мета дослідження – проаналізувати психологічний взаємозв'язок емоційної сфери підлітків та їх соціальний статус в групі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характеризуючи емоційну сферу підлітків, дослідники (М. Гаранян, І. Добровіна, О. Захаров, Т. Кириленко, С. Максименко, Ф. Райс, С. Колот, В. Моргун, А. Прихожан, В. Юстіцкіс та інші), перш за все відмічають її особливу уразливість, схильність до виникнення підвищеної тривожності, до депресивних станів, нейротизму, агресивності тощо.

Основною складністю підліткового віку є швидкий темп змін, як фізичних, так і психологічних. У цей період закладаються стійкі форми поведінки, риси характеру та способи емоційного реагування; це пора досягнень, стрімкого набування знань, умінь; становлення власного «Я», набуття нової соціальної позиції. Підліток поступово потрапляє в ситуацію дискомфорту, відчуває фрустрацію, негативні переживання, які часто викликають тривожність.

В підлітковому віці відбувається втрата дитячого статусу, хоч зберігаються нереалістичні уявлення про власні привілеї і статус дорослих. Такому становищу сприяють і суб'єктивні враження: різкі фізичні зміни, мрії та ідеали, які починають уявлятися вже менш реальними, кризові зіткнення з самим собою і сім'єю, почуття самотності та прагнення швидше досягнути статусу дорослої людини [3, с. 62].

Теоретичний аналіз наукових досліджень з проблеми емоційної сфери підлітків і їх статусом у групі показав, що емоційна сфера учнів підліткового віку характеризується не тільки ставленням суб'єкта до навколишнього середовища, але одночасно виступає

специфічною формою переживання, що відображає значення об'єктів для суб'єкта та його взаємовідносин у групі.

Досліджуючи основні підходи до вивчення емоційної сфери підлітків і їх взаємовідносин у групі, ми з'ясували, що для підлітків їх освоєння часто ототожнюється з самоствердженням і демонстрацією власної дорослості найлегшим шляхом – через наслідування, особливо тих, з ким у них склалися близькі стосунки, або на основі образного ідеалу, який може бути завищеним і нереалістичним, але він надає саморозвитку, самоорганізації особистості поштовху.

У підлітковому віці відбувається пошук референтної групи. Пошук референтної групи характерний для всіх підлітків, а потреба завоювати високий статус в ній більш активізована у хлопців. Для підлітка дуже важливо мати референтну групу, цінності якої він приймає, на чій норми поведінки і оцінку він орієнтується. Важливо, що підліток, який претендує на роль лідера, має високу або й завищену самооцінку. Активні підлітки можуть одночасно входити в кілька груп, приміром, у групу, яка склалася на заняттях у спорткомплексі, у компанію свого чи сусіднього двору, в одну з мікрогруп класу. Враховуючи, що підлітковий вік характеризується як період підвищеної емоційності, що проявляється в легкій збудливості, мінливості настрою, поєднанні полярних якостей, які виступають поперемінно, а також деякі особливості емоційних реакцій перехідного віку кореняться в гормональних і фізіологічних процесах, тому в цей період життя підростаючої людини з легкістю може виникнути підвищена тривожність, агресивність, різні страхи і тривоги.

Досвід соціальної взаємодії підліток здобуває в групі однолітків як своєрідної моделі суспільства. Соціалізація підлітка в групі як процес освоєння й реалізації соціальних норм і відносин становить одну частину двоєдиного процесу соціалізації-індивідуалізації, результатом якого є становлення суб'єкта активної творчої дії. Підліток не просто адаптується до групи однолітків, до прийнятих в його середовищі соціальних норм поведінки, духовних цінностей, але й пропускає це через себе, виробляючи індивідуальний шлях реалізації власних соціальних цінностей. Встановлено, що у підлітковому віці одним з видів поведінки, що відхиляється, є емоційна поведінка, що нерідко приймає ворожу форму (бійки, образи). Для деяких підлітків участь в бійках, твердження себе за допомогою кулаків є сталою лінією поведінки. Ситуація посилюється нестабільністю суспільства, міжособовими і міжгруповими конфліктами. Знижується вік прояву агресивних дій. Все частіше зустрічаються випадки емоційної поведінки у дівчаток. Тому емоційна сфера підлітків безпосередньо пов'язана з відчуттям самовираження і самоствердження [4, с.41].

Висновки. Підводячи підсумки, необхідно відзначити, що крім посилення емоцій і почуттів, та навіть на противагу їм, в підлітковому віці розвиваються здібності до їх саморегуляції. Найважливіше психологічне новоутворення віку – почуття дорослості, яке являє собою новий рівень прагнень і створює умови для майбутнього статусу підлітка в групі, а також якості, які матимуть важливий вплив на поведінку людини.

Список використаних джерел

1. Божович Л. Этапы формирования личности в онтогенезе / Л. Божович // Вопросы психологии. – 1979. – №2. – С. 45–57.
2. Липунова О. В. Эмоции как базовый компонент в структуре адаптивного поведения личности (на примере личности подростков и юношей) : Дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01. / О. В. Липунова. – Комсомольск на Амуре : КПУ, 2012. – 202 с.
3. Малімон Л. Я. До проблеми діагностики емоційності як властивості особистості // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – №7. – С. 59–65.
4. Кроповницький О. В. Психологія подростка. Тренінг личностного роста (учебное пособие). – М. : Флинта : МПСИ, 2009. – 144 с.

З М І С Т

АПОСТОЛ М. ВЗАЄМОДІЯ ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ З БАТЬКАМИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	5
БАБАК А. ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ.....	8
БЕНДЮГ В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ПОДРУЖЖЯ В КОНФЛІКТІ.....	10
БЕНДЮГ В. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ТИПУ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА ПОВЕДІНКУ ПОДРУЖЖЯ В КОНФЛІКТІ.....	13
БІЛЬ Ю. ЧИННИКИ АГРЕСИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	15
БОРТНІК М. ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОЯВІВ ІНФАНТИЛІЗМУ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	17
ВАЛАГА О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ Я-ОБРАЗУ В РАНЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	20
ГРЕБІНЕВИЧ М. ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	21
ГУЗЕЙ А. ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДОГО ФАХІВЦЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ.....	24
ГУРИНЧУК А. ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ЛІДЕРСТВА В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	28
ДАНИЛЯК К. ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФЕНОМЕНУ СТРАХУ У СУЧАСНІЙ НАУЦІ.....	30
ДВОРАК Д. ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА БУЛІНГУ У ШКІЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	32
ДЕМ'ЯНЮК В. ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ СИСТЕМИ ОСВІТИ ДО УМОВ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	35
ДЕРЕЛО І. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-ЖІНОК.....	39
ДЖЕДЖЕРА О. ВПЛИВ СТРЕСУ НА ПЕРЕЖИВАННЯ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	41
ДЗЬОБА Ю. ПРИЧИНИ ТА ПРОЯВИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПІДЛІТКІВ.....	43
ЄФІМОВА М. МПСИХОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ З ПРОФІЛАКТИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.....	45
КИЛИМЧУК І. РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У ФОРМУВАННІ В УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТОЛЕРАНТНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	49
КОБЕЦЬ Д. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	52
КОВАЛЕЦЬ А. УЯВЛЕННЯ ЮНАЦТВА ПРО МАЙБУТНЬОГО ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА.....	55
КОВАЛЬЧУК Х. ОСОБЛИВОСТІ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ.....	57
КОЗЕНЮК М. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ.....	58
КОНОНЧУК А. ЗДАТНІСТЬ ДО ЕМПАТІЇ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	62
КОСТЮКОВИЧ І. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	65
КУЛАКЕВИЧ П. БАТЬКІВСТВО ТА МАТЕРИНСТВО ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН.....	69
ЛАТА І. ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ «ВИГНАНЦЯ» В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	72

МАРТЮЧЕНКО К. ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ.....	74
МАРЧУК К. ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧИН БУЛІНГУ В НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	77
МЕЛЬНИК Т. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ У ПІДЛІТКІВ.....	78
МИСЬКО Є. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	81
МИХАЙЛОВА Т. ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ ТА КОНСТРУКТИВНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ У ПІДЛІТКОВИХ КОЛЕКТИВАХ.....	83
МОВЧКО О. ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ У ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ПЕДАГОГІЧНИМ КОЛЕКТИВОМ.....	86
НЕЧАЄВА Р. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	89
НІКШИНА Д. ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ОСВІТНЬО-ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	94
ОЛЕКСІЙЧУК З. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МУЗИКИ НА ЕМОЦІЙНІ СТАНИ ШКОЛЯРІВ.....	97
ОМЕЛЬЧУК О. ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПТУ Я-ПСИХОЛОГ У СТРУКТУРІ САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	101
ПИЛИШОК Т. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ.....	104
ПИСЬМЕННА В. ОСОБЛИВОСТІ САМОСТАВЛЕННЯ У НЕЗАДОВОЛЕНИХ ВЛАСНОЮ ЗОВНІШНІСТЮ ДІВЧАТ.....	105
ПОДЕЙКО Л. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	109
РАБОВИЧ І. ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ПРОЯВІВ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	111
РАБОВИЧ І. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ПІДЛІТКАМИ, ЯКІ МАЮТЬ ПРОЯВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ.....	113
РОМАНОВИЧ І. ПОПЕРЕДЖЕННЯ СУЇЦИДАЛЬНИХ НАХИЛІВ СЕРЕД СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	116
РОМАНЮК В. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ РОЗВИТКОМ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ПІДЛІТКІВ І ЇХ СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ В ГРУПІ.....	120
СОСОНЮК О. РОБОТА ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЩОДО РОЗВИТКУ ЕМПАТІЇ У ПІДЛІТКІВ.....	122
СТУПНИЦЬКА А., КОНОНЧУК А. ДОВІРА ЯК ОСНОВНА ФОНОВА ПЕРЕДУМОВА ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТІВ.....	125
СИРОТЮК А. ДЕПРЕСІЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	129
ТКАЧ О. ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА СОЦІАЛЬНОГО ВИГНАННІ В НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	135
ЧЕРНИЖ Я. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ.....	137
ЧИЧУК Ю. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ.....	140
ЧОРНОУС Я. ВПЛИВ ТРИВОЖНОСТІ НА НАВЧАЛЬНУ УСПІШНІСТЬ УЧНІВ....	142
ШЕПЕЛЬЧУК І. ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ 6-7 РОКІВ ДО УМОВ НУШ.....	144